

Stump Glyptostethus

IZGUBLJENA © ©
© © ZVIJEZDA.

PRVA ZBIRKA PJESAMA

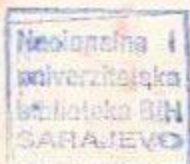
== ANKE TOPIČEVE. ==

SARAJEVO 1908.
U VLASTITOJ NAKLADI.
ŠTAMPARIJA RISTE J. Savića.

ID=3239974

Sig. S 11 703
Inv. knj. 5013838

Izgubljena zvijezda.

Otadžbini.

Lijepa Bosno, ti kolijevko sreće,
Tebi moje duše mislo kreće!
Za te srce silovito bije,
Crtjenom se nebu molba vije:
Da te čuva, da te štiti, brani
I da minu svi preteški dani.

Hrabri rođe, iz Bosne mi drage,
Koji nikad ne izgubi snage,
Ja te ljubim i brat si mi mio,
Ma ti vjere ove, one bio;
Klanjao se, klečao ili staao,
Bog je jedan domak nama dao!

Svi pridošli iz susjednog kraja,
Kojim' jedna s nama je domaja,
Koji slogom za slogu se bore,
Da narodu sreću njome stvore;
Ja sam vaša, u jedinstvu s vama,
Jer bez sloge nam je, braćo, tama.

Stog vojujmo odvažno i smjelo,
Jer mnogome odavna se htjelo
Prisvojiti nas i naše blago;
Drugome je vazda tugje drago.
Ne će uspjet, — ta sloga nas prati,
Svi ćemo se vjernom braćom zvati!

Na grobištu Jugoslavije.

Gdje si? — Gdje si? — odjekuje
 O grobište, mramor bijeli —
 Gdje si? — Gdje si? — odjekuje
 O lovorov vijenac sveti

Gdje si? — Gdje si? — zalud vapi
 Na milijun tužnih duša,
 Grobište ih nijemo gleda,
 A mramor ih nijemo sluša. —

Tek listići usahnuli,
 Kanda šaptom šapat zbore;
 O, proplači hladno stijenje,
 Proplačite puste gore!

I vi polja neorana,
 Vi dvorovi opustjeli
 I Jadransko sinje more
 Odolite ljutoj želji!

*

Jecaj, jecaj, bolni jecaj
 Uzdahom se teškim kida —
 U zdvojenosti narod pada
 Pred spomenom svoga vida,
 Sreće svoje, svoga spasa,

Da začuje harfu glasa,
 Davno, davno, uspavane,
 Koja vidá gorke rane

*

Mramor puca,
 Crob se dijeli,
 Zeleni se listi sveli;
 Svjetlost sinu,
 A iz nje se
 Kao lahor sjena vinu —

Opasana crnom krvi,
 Bolovima teških jada:
 „To je moje uzdisanje,
 To je moja cijela nada!“

Majko! — Majko! — glas se prosu:
 Ko ti dade plašt od krvi?
 Da osveti tvoje patnje,
 Od nas svaki biće prvi!

Ko mi dade? — A iz rana
 Vrela krvca novom vrví —
 Nesloga mi vaša djeco
 Sreću, — slavu, — život smrvi . . .

I dok opet ne budete
 U cjelini jedna sila,
 U ljubavi jedna braća,
 A ja majka vaša mila;

I dok jezik pradjedova
 Ne uznosi moje ime,

Da prestane mržnja, razdor
I nesloge borba njime;

Dok se braća ne okupe
Sva, u svelu zajednicu,
Da ponovno grane sunce
Na Balkana, — tužnom licu;

„Dotle ću ja, majka vaša
Jugoslavka, majka bijedna,
Krvaviti — i počivat
Sred grobišta svoga ledna.“ —

„Djeco! — Djeco! — Poslušajte
Zadnji vapa!, — glas umilni“
Ona pade, a nad njom se
Opet prekri murmor silni

*

Na Balkanu kanda zora,
Osvanuća novog rudi;
Jer se narod iz mrtvila
Stoljetnoga, teškog budi —
I u slozi sreću traži,
A brat brata hrabro snaži
Pod imenom stare slave:
„Jugoslavskim!“ Slatke jave!

Složimo se!

Mili rođe, milovanje moje,
U tebi se zlatne nade roje,
U teb' sreća uz nesreću sine,
Kano lahor jedna drugu mine
U tebi se suza suzom grije,
Jer još sretna gruda naša nije.

Ne svane li željkovana zora,
Koja jednom, jednom svanut' mora,
Ne graue li iza gore sunce,
Da obasja tužne nam vrhunce:
Propali smo, — jer spasa tam nema,
Gdje nesloga mržnju braći sprema.

Složimo se bez razlike koje,
Da nas jakim ljudi tugji broje.
Ta djeca smo zajedničke majke,
Manimo se sebičnjačke bajke:
To je tvoje, a ovo je moje!
Tu su naši, tamo vaši stoje!

Jedno jesmo, jedan nek nas prati,
Istom onda svuda će se znati,
Poštivati nas i naše sile,

Što s nesloge sad su oslabile.
Svi će reći: Sad su moćni, jaki,
S njim' se borit nije poslo laki;

A domak će bit' u ljepšem sjaju,
Nego l' zora, što rudi u maju;
Dika, ponos biće nama svima,
Jerbo sloga u njem vrelo ima;
Te mu slavu onu, slavom sprema,
Koje tugjin u svom, na svom nema.

Stjepan Tomašević.

Zadnji kralj bosanski.

Sve je tiho, crna noćca
Sankom sladi stare jade,
Samo moja duša stravna,
Na sanak se još ne dađe.

Samo ona bdijuć gleda
Slike tužne, slike vayne;
Gleda bića uspavana
I odore na njim sjajne — — —

A pred njima vitez hrabri,
Kralj je zadnji naše krvi,
Tomašević Stjepan zvani,
Kod junaka junak prvi.

Šuti kralju, — ništ' ne zbori,
Nit' mu oko tugu krije;
Iz njeg samo molba vruća
Oblačnom se nebu vije.

Molba za sve, koji stoje
Pod njegovom moćnom rukom,
Koji za njeg žive, mriju
Pod bojišta strašnom mukom;

I za zemlju ponositu,
To ročište bijelih vila;
Koji sada sloboda je
Rad izdajstva ostavila.

Rad izdajstva Bosna pade,
 Rad izdajstva i on mrije, —
 Pa i šta će njemu život,
 Kad slobodna Bosna nije?!

Stupa četa, — sultan Mehmed
 Već ne vidi vrh barjaka,
 Trublja trubau i gdje stase,
 Stjepanova tu bje raka

On pokleknu i zavapi:
 — Smiluj mi se duši, Bože! —
 A krvnici u srce mu
 Zabodoše oštre nože. —

I krvca se proli sveta
 Po busenju zelen trave,
 Nad grobištem zadnjeg kralja;
 Nesta Bosni dične slave

I još stoji grob osami,
 Sveto mjesto za nas to je,
 A oko njeg još i danas
 Bosanske se vile roje.

Kite grobak rosnim cvijećem,
 Kitiće ga dok je vijeka,
 Jer ranjenu otadžbinu
 Sretnija budućnost čeka!

Dohri Bože,
 Štiti dom starine,
 Da ga sreća
 Nikada ne mine!

Da mu zvijezda
 Sa obzorja blista,
 Kao bratska
 Ljubav naša čista!

Idila kraj Rame.

Kraj pustinje puste,
 Gdje se stijenje vije,
 Modrolika rijeka
 Lice svoje krije.
 Da joj sunce jarko,
 Ne naudi čaru,
 Uvijek šumi pjesmu
 Poznatu nam staru:
 U meni se suza
 Žalovanka krije,
 U meni se prošlost
 I budućnost smije;
 A premnoga krvca
 Starih, prošlih dana,
 Ljepše lice daje,
 Nego ona grana,
 Na kojoj se ruža
 Krasotica niše —
 Uspomene uz to
 Otoru mi sviše
 Od bisera, zlata
 I drugoga blaga;
 Koju tane prohi

I noževa snaga;
 Koju slovo crno
 Nesmiljeno šara,
 A uza to jakost
 Nad jakosti stvara —
 Žari, peče više,
 Nego sunce sjajno....
 Stog je kraj nje uvijek
 Tajanstveno, — bajno

Na kamenu njenom
 Pokajeno sjedi,
 Srebro sijedi starac
 Blagim okom gledi
 U valove bijele,
 U prekrasno lice,
 U odoru sjajnu
 Svoje miljenice. —
 U ruci mu lira:
 Gusle javorove;
 A na njima ruke
 Izvagjaju snove
 Iz junačkih dana
 Naših pradjedova,
 Kada im je zora
 Osvanula nova:
 Da je domak spašen,
 A sloboda došla,
 Te je sretni stanak
 Među njima našla
 Kad umuknu lira,

Blaženo je gleda,
 Kako sunca jarkog
 Zadnji trak je sjeda
 Za vrhunac gore,
 Divnog zavičaja;
 Uskliknuvši: Lijepa
 Naša je domaja!
 U tome se kaza
 Iz gustoga granja
 Tamno-oko srnče:
 Čedo — milovanja.
 Prema starcu pogje
 Te prozbori milo:
 Već bi doba, oče,
 Za polazak bilo!
 A starac ga ovi
 Poljubi u čelo:
 Poslušaj me sinko,
 Janje moje bijelo!
 Životna mi snaga
 Davno malaksala,
 Oslabila ruka
 Raditi prestala.
 Samo oko jošte
 Pomučeno nije;
 A kraj toga svega
 U srcu se krije
 Prevelika ljubav
 Za amanet sveti,
 Javorove gusle,
 Kraj kojih mi leti.

I najveća tuga,
 Ne znajući kako;
 A često mi zборе
 Umiljato, slatko — — —
 Ostvare mi sliku,
 Živu megju nama:
 Gdje ti brata nema,
 Tu je pustoš, — tama —
 A po kadšto vele:
 Megju drugim svima
 Otadžbina naša
 Uvijek prednost ima;
 Jer naš narod nikad
 Kukavica nije
 I u sebi srce
 Od junaka krije;
 Spremno život dati
 Za čast i slobodu. —
 Starinom je geslo,
 Bilo našem rodu:
 Samo naprijed žurno,
 Nek se krvca lije,
 Da se njome sreća
 Otadžbini — svije !

Suza vrela kanu,
 A dijete je gleda —
 Radoznanost milja
 Na lice mu sjeda . . .
 Sjedili su dugo
 Ništa ne zбореći,

A starcu su suze
Tek — prestale teći,
Kada mjesec blijedi
Kaza svoje lice,
Da popraati vale
Rame, jatomice
U pregustu tamu,
Još tamnije noći —
Tad se istom sjeti
Na polazak poći.

Pobratimu!

Nekoć nujna, kao zora nujna,
Plakah gorke i čemerne suze,
Kad najednom usred ljuta plača
Tvoja ruka ruku moju uze,
Privinu je raskidanoj grudl
Od tad pamet tvoja mojom sudi,
A i oko tvoje mene prati:
Šta ću reći, gdje će noga stati — — —

Usta pako, rujna, tvoja usta
Nazvaše me imenom starine,
U kojemu ljubav, sreća, nada
I nesreća nesretnoga gine —
Nazvaše me: posestrimo draga!
U meni se rodi silna snaga,
Što prkosi oluji i moru,
Koja čuva onu svetu goru,

Iza koje sunce sreće snije —
Rajskog milja nad njim bdiše vila
I hladi ga od purpurne žara,
Kada bijela razastere krila. —
Uz to šapće slovo moćno, jako;
Probudi se, dijete moje žarko!
Te ograni otadžbini boli;
Milijun te braće za to moli! . . .

Pa kad grane, granut će i nama,
 Pobratime! — to ti seka veli. —
 Stog me vodi desnicom ti moćnom
 Tome cilju, — život ovaj cijeli:
 Ne plaši se, da ću ikad stati,
 Pa morala krv i dušu dati;
 Na put hoću, na put sreće mile:
 Dvorovima — otadžbinske vile! —

Tiho, — tiho — —

Tiho, — tiho, tišina je svuda,
 Tmurno oko gleda brda, dole,
 Gleda nebo krvavoga sjaja,
 Gleda grane opustjele, gole.

Tiho, — tiho, tišina je svuda,
 Budno uho sluša jecaj slabi;
 Sluša riječi strahovite, jake:
 „Tude sreću sa nesrećom grabil“ —

Tiho, — tiho, tišina je svuda,
 Bolna ruka pruža se bez snage,
 Da ogrli zadnji puta mile,
 Da ogrli braću — sestre drage —

Tiho, — tiho, tišina je svuda,
 Blijeda usta šaptom-šapat zbore:
 „Umiremo osamljeni, sami,
 O kako nas rane peku, more!“ — — —

Tiho, — tiho, tišina je svuda,
 Zemlju crnu — crna krvca topi — — —
 Zadnjom suzom pomutjelo oko
 Roda moga, — na uvjek se sklopi

Oproštaj od Fra Grge Martića

16. maja 1901.

U sredini perivoja
 Zasagjena omorikom
 I zelenom, tankom jelom;
 Zasclak je od bršljana,
 Mionirne ruže bijele,
 A purpurna sa šimširom
 Ulaz su mu sprječiti htjele.

A u njemu osamljeno
 Srebro sjedi starac sjedi,
 O desnicu naslonio
 Lijepu glavu, pramâ bijeli;
 Tihim šaptom tiho zbore
 Usahnula usta pjesmu:
 S bogom luzi, — S bogom gore! — —

Uzdah bolni sa slatkošću
 Iz grudi se slabih kida,
 Kao da se nečeg sjeća
 Što je davno, davno bilo — —
 Oče! — Oče! — dijete ide,
 Stoga hoće zadnji puta,
 Oči moje da te vide!

Zar polaziš? — A oko mu
 Ljepo tamno, sjajno oko,
 Orošeno mekom suzom,
 Pogleda me umiljato. —
 Stani, — stani, — još ne idi,
 Još ostani, dijete moje,
 Dok i mene smrt ne vidi! —

Moram oče — i ako se
 Kraj pomisli sree kida,
 I ako mi duša ječi,
 A suza se plačem mori —
 Rastajati se moram sada!
 Bog jedini samo znade,
 Da li ću vas vidjeti kada?! —

— Sjedi, sjedi, — vamo sjedi,
 Zasladi mi zadnje čase!
 O, kako je lijepo bilo,
 Kad proljeće cvjetno, mlado,
 Sa zimom se ranom našlo!
 Ni za časak sa obzorja
 Moga sunce nije zašlo.

A sad opet da mi zagje,
 Da ga oblak crni skrije?
 Idi! — Idi, dijete moje!
 Za me nije svjetlost više;
 Sve je prošlo, što je bilo....
 Vrela suza tad se spusti
 U mantije crne krilo —

Al' sjeti se, — sjeti — sjeti
 Prijatelja osamljenog,
 Kojeg rodi ona gruda,
 Što i tebi život daje;
 Gruda krvi, — svete krvi,
 Kojoj ranam otvorenim
 Još i danas nova vrvi — — — —

Ljubi narod, on je nevin,
 Kao ljljan pramaljeća;
 Sa prosvjetom širi slogu,
 Da uspozna brat u bratu
 U istinu brata svoga!
 Ko što želi otadžbina,
 Kako veli — pravda Boga.

Čuvaj savjet, dijete moje,
 Fra Grgo te stari moli! —
 Nek ti pjesma, kô i meni
 Zaslagjuje život cijeli;
 Jer u pjesmi sreća živi,
 A nesreća grob svoj nagje —
 Ne pusti ju, — njoj se divi!

S bogom ostaj! — A kad umrem,
 Tad mi dogji na grob bijeli,
 Pa mi šapni, što mi radi
 Otadžbina, narod mili.
 Bog te čuvo! — S bogom! — S bogom! —
 S omorike, jele jeknu
 Tajanstveno opet: S bogom!

*

Danas nema perivoja,
 Tek zaselak goli stoji,
 Sjećajuć se svog pjesnika,
 Sjećajuć se suza moji — —

Ali stoga mramor ima,
 Koji sveto tijelo krije;
 Nad kojijem duša moja
 Od čeznuća, boli mrije;

Kojem usta grčevito
 U zdvojnosti strašnoj zbore:
 Još u mržnji braća tvoja
 Dobro bratu svom ne tvore;

Još je bolna otadžbina
 Zmijskim mlijekom zadojena —
 O čuješ li, dobri oče,
 Što ti šapće kćerka njena?! —

Da pristaje brat uz brata.

Rujna zoro, tamna noći,
 Hoće li ikad rodu doći
 Spas i nada željkovana?
 Da prolista opet grana,
 Pod kojim se sreća skriva,
 Kojom narod sretan biva

Kažite mi, zvijezde male,
 Kraj mjeseca što ste stale,
 Koji krvi lice ima,
 Kada će nam granut svima
 Sunce, sunce vedrih dana —
 Želja naša zakopana?

Ljuti vihre i lahoru,
 Koji ljubiš cvijet u moru,
 Donesite glas daljine,
 Za kojijem duša gine,
 Da se bliži zlatno doba,
 U kojem se gubi molba: —

Nebo vedro, strašni grome,
 Daj oduška glasu mome,
 Te u požar sve pretvori,
 Što paklenom mržnjom gori —
 Nek pepeo ono krije,
 Sve što uz nas, s nama nije!

Šarna dugo sa visine
 Javi danak pun miline:
 Da se želja željom stvara,
 Da je narod naš pun mara,
 Da pristaje brat uz brata,
 Da nam domak vrijedi zlata! —

Prognanik.

On je! — On je! — jao on je!
 Jadna majko, što ga progna?
 Što učini tebi dijete,
 Da raskinu spone svete,
 Spone sreće, spone raja,
 Što mu ne daš zagrljaja? —

On je! — On je! — jao on je!
 Koji 'no se patnjom pati
 I na pragu tugjem moli:
 Ovdje kruha, tamo soli,
 A tugjin ga mračno gleda,
 Te nit kore njemu ne da.

On je! — On je! — jao on je!
 Koji tugju zemlju ruje,
 Kojeg tugje sunce grije,
 A ogrijan ipak nije,
 Jer ga zima goni, tjera
 U ledište s njime smjera. — — —

On je! — On je! — jao on je!
 Koji suza more proli
 U tugjini, uz tugjega,
 Prezirući svagdje njega, —
 Njega sina, — tvoga sina,
 Ta ti si mu — otadžbina!

On je! — On je! — jao on je!
 • Kojemu se srce sledi,
 I uzdah se zadnji vinu
 U beskrajnu gor visinu:
 Otadžbino, majko moja,
 Nevin mrijem, — bez pokoja.

On je! — On je! — jao on je!
 Koji leži osamljeno
 Pod kamenom tugje ruke,
 Pod crnilom strašne muke;
 U tugjini, sred tugjega,
 On prognanik — prognanoga —

Sloga.

Braćo, braćo, braćo mila,
 Megju nas je razdor svila,
 Kleta guja — otrovnica,
 Koja ima oblik lica;
 Dušmanina naše krvi,
 Koji dobra naša smrvi. —

Braćo, braćo, braćo draga,
 Danom na dan gine snaga,
 Jer nesloga sve nam uze;
 A na oči nagna suze
 Zlotvorska nam crna duša,
 Koja jade smjehom sluša.

Braćo, braćo, braćo moja,
 Mi lutamo bez pokoja,
 Tražeć sreću i vedrinu;
 Ne vidimo da nani sinu
 Tračak zlatni, sunce jarko,
 Koji nosi ime žarko:

Sloga! Sloga! Divna sloga!
 Koja šapće: Nema toga,
 Da se bratski brat ne ljubi;
 U ljubavi toj se gubi:
 Nesuglasje, mrak i tama,
 U njoj sviće zora — nama!

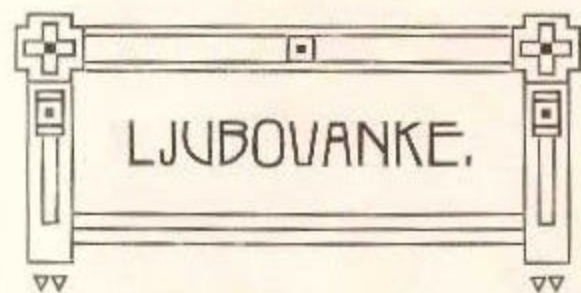
Dovest će nas

Zora rudi, zeleni se gora,
 Propupalo tajanstveno cvijeće;
 Prolistala opet šuma gola,
 A u njojzi potok bistri teče.

Tek što sunce obasjalo nije,
 Jer svanuća jošte pravog nema —
 O, strpi se otadžbino moja,
 Na dolazak i ono se sprema.

Je l' prosvjeta dovela do zore,
 Dovest će nas i do jarkog sunca;
 Do najveće njene moći svete,
 Do sv'jetloga, sjajnoga vrhunca —

I. TEBI PJEVAM.

I.

Tebi pjevam . . .

Tebi pjevam, rujna zoro,
Tebi pjevam, vedri dane,
Tebi pjevam, krasni cvijete
jasminove, bijele grane.

Tebi pjevam, sunce jarko,
Sa istočnog neba plava,
Koje 'no se u dubini
Sinjeg mora ogledava.

Tebi pjevam, blijedi druže,
Koji sjajem mrzlim griješ;
Tebi zvijezdo, koja treptiš
I budućnost cijelu kriješ. —

Tebi pjevam, bistra roso,
Koja pojiš travu, cvijeće,
Tebi pjevam, nado nada,
Tebi srećo, nad sve sreće — —

Tebi pjevam, idejale,
Tebi pjevam, čedo drago,
Jerbo ti si sunce moje,
Ti rečeno cijelo blago!

II.

O, kako si krasan . . .

O, kako si krasan,
Ko jutarnja zora,
Pramaljetno cvijeće,
Kad procvjetat mora.

Gusta, vrana kosa
Nad čelom se vije,
A pod njime oko
Žar čeznuća krije

Umiljato lice
Sjaj mjeseca kaže,
A rumen se usta
S njime divno slaže

Pojava je cijela,
Remek onog gori,
Jer najljepšeg tebe
Na svijetu stvori

O, kako si krasan,
Ko jutarna zora,
Pramaljetno cvijeće,
Kad procvjetat mora.

III.

Proljeće je bilo . . .

Proljeće je bilo,
Vrtom ruže cvale,
Kad su tebe oči
Moje zagledale.

Proljeće je bilo,
Listalo je granje,
Kada te ja nazvah:
Slatko milovanje!

Proljeće je bilo,
Potok šumom teko,
Kada si mi ljubav
Bez riječi reko

Proljeće je bilo,
Laste dolazile,
Kad su oči naše
Radosnice bile.

Proljeće je bilo,
Letjeli leptiri,

Kad se srce moje
Od čeznuća smiri. — — —

Proljeće je bilo,
Vrtom ruže cvale,
Kad su tebe, dragi,
Oči zagledale.

IV.

O kako te ljubim . . .

O kako te ljubim,
Srećo, nad sve sreće!
Miso moja tebi
Neprestano kreće.

O kako te ljubim,
Zvijezdo mojih sanja;
Ti, prekrasno čedo
Slatkog milovanja

O kako te ljubim,
Sunce sa nebesa;
Ti geniju duše
I njena udesa.

O kako te ljubim,
Majski, vedri dane;
Pogled oka tvoga
Srce čudno gane. —

O kako te ljubim,
Zoro moja plava;
U tebi mi nada
Mog života spava

V.

Ne šapći mi . . .

Ne šapći mi riječi tihe,
Ne gledaj me tako milo;
Već zagrlj rukom bijelom,
Da zajedno kuca bilo — — —

Da nam duša dušom diše,
Dah sa dahom jedno bude —
Nema sreće, raja nema
Od tog raja — ljepšeg tude.

Cvijet usana da se stopi
I procvate jednim cvatom,
A u njemu da zablista
Urezano suhim zlatom:

Dva su tijela, jedna duša,
Srce jedno, jedna ljubav;
Na jutarnjem suncu maja
Ogrija se cvijet taj ubav!

VI.

Tihi mjesec . . .

Tihi mjesec nebom plovi,
A pod njime narav snije,
Samo ljubav, naša ljubav,
Opojena sankom nije.

Ona bdije bez prestanka
I čuva nas u samoći;
Vjernijega od nje druga,
Ne trebamo mi u noći . . .

Čuvat će nas tik do zore,
Do svanuća bijelog dana,
Dok ne ljubne naše cvijeće
Bistra rosa milovana.

A kad sunce lice kaže,
Uzdahnut će: S bogom, mili!
Na mjestancu da ste ovom
Druge noći — opet bili!

